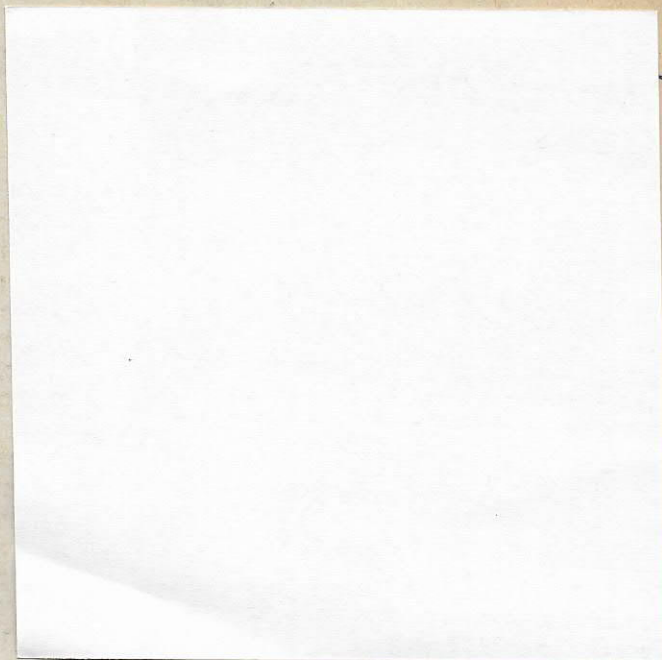


2



חיל-הים

מטה חיל הים • תרבות והסברה



התמונה בשער: צי ישראל — צילום רשמי

היכל הים

אוגוסט 1948

מנחם אב תש"ח

אכן. אנחנו רק בראשית

חיל זה שלנו, חיל הים, שבצעם ימי המערכה הסוערים, הוטלה עליו המלאכה להקים וליצור את הצי הישראלי, צועד את צעדיו הראשונים. בבית אחת חייבים היינו לבנות את עצמנו בים, ובכוח גדול. במצב זה כשאנו חסרים כל ציוד, כל נסיון מלחמתי, ואפילו ראשית התארגנות, במצב זה חייבים היינו לעמוד מיד בהתגוננות ותוך כדי כך לאגור כוח ולעבור להתקפה, לראשית זאת של העברת המלחמה בים אל חופי ארצנו של האויב, כפי שעשינו זאת בימים האחרונים שלפני ההפוגה.

אלה הראשונים שיצאו באניה ראשונה לפני חרשיים אל הים, כשהם חסרים ציוד ימי אלמנטרי וחסרים כמעט כל נשק לאניות, רשאים כבר היום לזכור ימים אלה כגאון ובגאון, כיצד עמדו ולא חתו לפגוש אויב בחופי הארץ, אויב המקיים צי בים זה חמישים שנה ויותר.

היום יודעים אתם, כל היורדים באניות הצי הישראלי, כי לא לשוא היה עמל נמלים זה של החרשיים שחלפו. היום יודעים אנחנו מה ערך המעשה שעשיתם כאשר לא חביתם עד יאספו רבים לעשות את המלאכה. לא חביתם עד יושלם ציורכם ויצאתם אל הים ובתוך הים בניתם את אניותיכם, כל חבר קצינים ומלחים כעדת נמלים בכל אניה, עד כי הבאתם אותן עד הלב.

זאת כוח הידוש, יש מסורת של עוז רוח ללוחם היהודי, ועוד יותר — ליורד הים היהודי. כי עוז נפש היו ספני ישראל מעולם. מהם ינקו גבורתם בדורנו מובילי אניות המעפילים בימים. אלה הלוחמים עוז הנפש, אשר גבורת לבם ועוז רוחם בלבד עמדו להם בהאבקותם ההירואיות עם הצי הבריטי האדיר שנלחם בהם ולא יכול להם.

כי עוז נפש היו ספני ישראל מעולם, ועוז הרוח הוא שקבע והכריע את גורל המלחמות בימים וביום כחול זה בו תקע ישראל את גבולו ולא ימוש ממנו.

הנה אנחנו מרימים מחדש את דגל הצי הישראלי ולנגד עינינו — סמל הגבורה של איש הים היהודי בכל הימים. אנחנו בראשית המעשה. עדיין אין אנחנו הכוח הדרוש, אבל היה נהיה לכוח. הכוח הזה — הצי הישראלי — יגדל ויגבר ויעלה ויהיה לכוח אדיר שומר חופי הארץ, גואל נתיבות בים, מקים גשר עם פזורי ישראל למען הבא גאולים.

שאו, בחורים, בגאון את סיסמת יורד הים היהודי החדש, וקראו: להי כל ספינות ישראל שבדרך!

* דברי ראש השרות בשדור הפתיחה של חיל הים ב"קול צבא ההגנה".



חיל-הים ביום המדינה

מן הקלחת המדינית שלנו. הימאי מטבע עבודתו עוזב את החופים ומתרחק, למר-חבי הים והשמים, ת"ק פרסה מוועדות, עסקנים וחשובים פוליטיים. ולכן שוכר-הים אותו לעתים כל כך קרובות אלה הנשארים על החוף.

בראשית היה — פלי"ם

הדברים התחילו לקבל צורה כל-שהיא כשבא ההכרח הדחוף. כשקם הנמל בתל-אביב, קם, "החבל הימי לישראל" שהת-חיל בתעמולה יותר שיטתית בקרב ה-נוער. קמו פלוגות ימיות בין הצופים, "זבולון" פתח את הימאות ככל שיכול, "הפועל" יסד קבוצת ללימוד הספנות. וכשקם הפלמ"ח, עלה בצדו, "סניף" קטן, מין קרוב-משפחה עני ובלתי ידוע, ש-קראו לו פלי"ם.

הפלי"ם הוא שעיצב את דמותו של הצי המלחמתי העברי, שקם לנו כיום

ב"יום המדינה" הפליגו כמה אניות מלחמה בחופי תל-אביב. הם עשו תמרור-נים נועזים, הניפו דגלים צבעוניים כדרך האניות ביום חג, ושטו הלוך וחזור ב-תקוה לעורר את תשומת לבם של תושבי העיר העברית הגדולה.

אך מעטים מאד שמו אליהן את לבם. כל הכבוד ניתן באותו יום לחיל הרגלי, שצעד ברחובות העיר, ולחיל התעופה, שהרעיש את שמי-המצעד. האניות שהפ-ליגו בשקט במרחבי הים, היו יפות — אבל שקטות כל-כך ורחוקות... הצי אינו יודע לעשות "טראסק".

הצי שלנו — כבר מותר להשתמש במלה הזאת מבלי לעורר צחוק בפי ה-שומע — קם בדיוק באותה דרך שבה קמו חיל הרגלים וחיל התעופה: בכוח הרצון בלבד. ובעצם, היתה דרכה של הימאים קשה יותר, כי הם היו רחוקים

רות את ההוראות, והיו למלחים מקץ
שתים-שלוש הפלגות.

עיד התורן נטוי

אולם אחת היא להוביל אניות-מעפיר
לים — ואחרת לשרת באניות-קרוב.

וגם זאת נעשה במין „קפיצת דרך”
שהזמן גרמה.

כיצד נעשה הדבר בדיוק, לא ניתן לפי
שעה לגלות. אבל עובדה היא שיש אנ-
יות קרב עבריות, ועובדה היא כי בחור-
רים עברים משרתים בהן. האניות אשר
תתפו בפשיטה על צור כמה ימים לפני
ההפוגה ב'. הן עשו ביקור התודעות
בעזה. ועוד תורנן נטוי...

המלחים שם הם רובם ככולם אנשים
צעירים מאד. גם המפקדים הם צעירים.
כי הים מגרש את הזקנים אל היבשה
— אל המנוחה, אל הנוחיות. הים אוהב
רק את אלה, האוהבים להתגבר על גליו,
על סערותיו, ומי חובב הרפתקה כנוער?
מוסיקה קלאסית

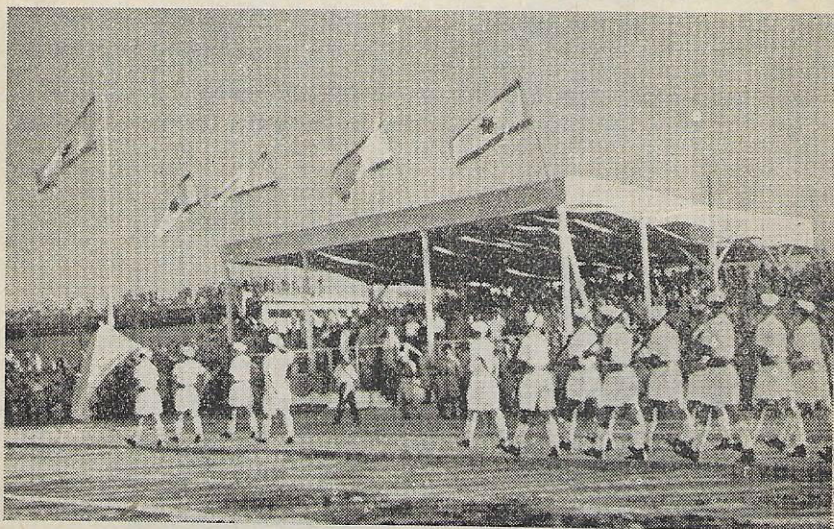
הם אוהבים את הספינות שלהם, מצח-
צחים אותן וממרקים את סיפוניהן. אף
על פי כן, נשאר למלחים זמן רב בשביל

לכאורה בהיסח הדעת. למעשה, קדמה
לכך עבודה מאומצת של קבוצה קטנה
של צעירים. הללו למדו את תורת השיט
בימים — לא רק בבית הספר הימי שהר-
דה רק תיאוריה, אלא למעשה בהעברת
עולים לארץ ישראל.

בעולים „בלתי חוקיים” אנו מדברים.

מלאכת הים

שם היו לא רק בחורים ארצישראליים,
שיצאו לשליחות. את „מלאכת הים”
למדו, שלא מרצונם לפעמים, הרבה בחור-
רים מפליטי המחנות. שחיכו לתורם לה-
גיע לארץ ישראל, לא פעם קרה שהמל-
חים הזרים, אשר חייבים היו להוביל את
הספינה, ערקו ברגע האחרון — נסעו
לפאריס, או השתכרו עד כדי כך שאי-
אפשר היה להביאם על סיפון האניה.
ואז היה מופיע במחנה הסמוך שליח
מיוחד וביקש „כך וכך בחורים לא טפשים
לעזרה”. הבחורים היו יורדים לבטן ה-
אניה (רובם גם לא ראו אניה מימיהם)
וממלאים אחרי הוראות. ובחורים יהודים
אוהבים לעשות עבודות מסובכות בהש-
ראה ולא מתוך למוד. הם „תפשו” במהי-





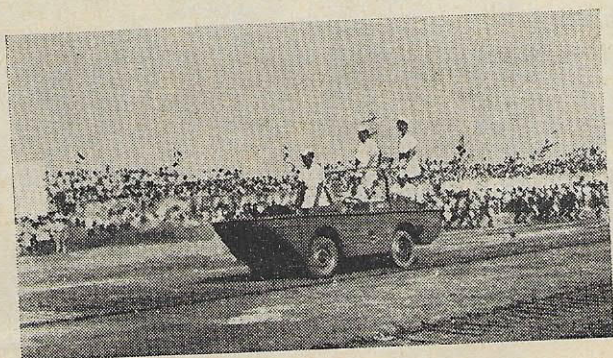
צי ישראל במימי תל-אביב ב"יום המדינה"

קצין תרבות באניה. פאטיפון ותקליטים.
 "איזה תקליטים אתם מבקשים?" —
 שאלתי קצין תרבות צעיר ושחום פנים.
 המגדל לעצמו שפם הראוי לכלב ים.
 "מוסיקה קלאסית, כמובן" — השיב
 בהדגשה.

המלחים שלנו, הם — לפי שעה —
 מלחים ממין מיוחד. ש. ה.

עצמם. לכן, הסביר לי קצין-התרבות
 שלהם, מרבים לקרוא בחיל הים — יותר
 אולי מכלל השרותים האחרים. הספריות
 הנודדות של המחת"ר, בצירוף ספריות
 נודדות של מטה חיל הים, מוצאות להן
 קופצים רבים על האניות שלנו.

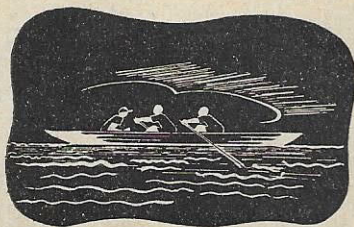
השעשוע השני הוא — המוסיקה. פא-
 טיפון היא הדרישה הראשונה של כל



עוד אחר...

עוד אחר, ובגדי אהדה זה הנל,
ומצחי וראשי אנעץ תוך גרם מימיו הנושאים.
כי לא בחשך אמריא, לא בצל אנדל,
לא אלה וביאו הקן קרעי דמיונותי הנושאים.
עוד אחר, ובקדקדי למור המהלומה אנפץ
את שער הפרזל וחומת הבזלת השחורה.
ואם נזרא הנל, ואזמים משקדיו מעבר,
אם מוצק השער וקשות אבני החומה —
תוך גרם מימיו הזירונים ורועותי אשבר,
אל פרזלו אנפץ קדקדי ואקפץ תהומה.
יהיו הנרועות עדות אלמות לקרב,
קרב קטן ונלעג, אך מאד עקשני,
ובתם דם — מצבת עולם לעלם נלהב,
אשר פרץ גדר ומת בשנוול, חורם ורגשני.

* אחד מכ"ג החברים שיצאו לתפקיד מלחמתי מסכן
בחופי סוריה ולא שבו.



מאת הימים של הצי המלחמתי

מזוינת. יש לנו עכשיו שייטת של קו ביטות ומספר די הגון של כלי-שיט קטנים. תגידו: אין זה די! אבל מ"ד"ר אפריקה" הרי אי-אפשר היה להתקוף אצור, ואי-אפשר היה להרעיש בדיקנו כזאת את טירה ועיך-רזאל.

בינתיים הולכים וגבנים בסיסים ימיים בשביל הצי שלנו, שיהיה אחד החזקים במזרחו של הים התיכון. מותאמים מעגנים, גבנות מספנות, מוקמים בתי-מלאכה. בתוך קלחת הבניה סובלים, כמובן — האנשים. תנאי השכון אינם עוד כתקונם. החומר האנושי כה מעורב. ואנשים אוהבים להתלונן.

תלונותיהם צודקות, בודאי. הדברים יתוקנו ברגע שתהיה שהות לכך. אך לא עכשיו. לא כעת, כשאנו עסוקים ביצירת יש מאין, בהקמת צי שיבטיח את "דרך-בורמה" הימית שלנו בשביל עולים, ציוד ואספקה. אין ברצוננו, ואין ביכלתנו כמובן, להתחרות בצי ארצות-הברית או מעצמה ימית אחרת. אבל יהיה לנו צי שיהיה החזק בין ציי המדינות הקטנות בים התיכון. רבותי, אל תתלוננו — אלא שאו תפלה, כמו בימיה העפלה ההם — "לחיי הספינות שבדרך!"

אלא שהפעם אלו הן ספינות-מלחמה. א. א.

מאה ימים, בעצם, לא יותר, עברו מאז הוקם הצי המלחמתי העברי ועד "יום המדינה", שבו הפגינו אניות בים ומלחים על היבשה שהצי הקרבי של מדינת ישראל הנו עובדה. האנשים, שעשו את הפלא הזה, אינם מרגישים בעצמם מה גדול ההישג. מרוב העבודה לא ראו את הבנין שהקימו. הם רואים רק את מה שחסר. ואמנם, חסר הרבה — והמאמץ הכללי בודאי לא יופחת עוד זמן רב. אבל לאחר מאת הימים הראשונים של הצי העברי הקרבי הרי מותר לנו לסקור, בגאווה ידועה, את הדרך שעברנו.

בראשית באפריל שעבר היתה אנית-הדגל של הצי העברי הסודי אותה ספינה קטנה, ששמה "דרום-אפריקה". האנגלים היו אז בארץ ואניותיהם שמרו שלא יסתרנו כלי-שיט מזוינים לחופי ארץ-ישראל. ולנו היתה החוצפה לקרוא ל"דרום אפריקה" בשם "ספינה מזוינת", כי היו עליה מכונת-יריה בראונינג, כמה רובים וכמה עשרות טונים. ואמנם, לגבי הסיירות, שבהן סיפקנו ציוד ואספקה לנהריה הנצורה, היתה "דרום-אפריקה" סיירת קרב ממש... והבחורים על ספינה הרגישו כי יכולים הם לעמוד אפילו נגד אנית-משחית אנגלית חדישה!...

עכשיו איש בצי העברי לא יגיד כי אפשר לקרוא ל"דרום אפריקה" ספינה

"המוצא לים ביפו שוב אינו מספיק למדינה רחבת-ידיים את כבוש החוף מבצע המלך אלכסנדר ינאי (103-76 לפני הספירה) שלכד, לפי דברי התלמוד, "ששים כרכים מכרכי הים". כל החוף מדאר ועד רפיח שעל גבול מצרים נופל בידו.

"הסוף היהודי של הימים ההם ראה את דרום-מזרחו של הים התיכון כנחלתו ולא נמנע ממלחמות-לשם שלל עם אניות אויבי עמו. בימי אריסטובול החשמונאי עם תחלת ההתנגשות בין יהודה ורומא מתקפים ושודדים ספני יהודה את אניות אויביהם."

(היהודים והספנות: מ. גלברט)

„הנני עליך, צור“!..

„צור היושבת על מבואות ים, רוכלת העמים אל איים רבים — את אומרת: „אנו כלילת יפיו“ — בלב ימים גבולך“... (יחזקאל כ"ז. ק. ד.).

יפה אדירה ועשירה היתה צור לפנים. בספר יחזקאל נמצא תאור של צור וממנו אנו לומדים דברים רבים על עברה המזהיר. הצורים הפיניקים הגיעו כנראה מן המפרץ הפרסי, הקימו לצפון הארץ את עריהם וישוביהם, וביניהם את הנמלים הגדולים צור וצדון, שמהם נהלו את המסחר עם עמי המערב.

הפיניקים היו עם נועז ובעל תרבות; הם שיצרו את ראשית הכתב וגלו כמה תגליות, אך ביחוד הגדילו לעשות בשטח הספנות. ואכן אין פלא שהיו יורדי ים נועזים וספנים טובים, כי בארצם היו כל החמרים הדרושים לבנין ספינות נאות וחזקות. הנביא יחזקאל מספר שאניות הצורים נבנו מברושים שבהרי ההרמון; תרני האניות — מארזי הלבנון; המשוטים — מאלוני הבשן; המפרשים — משש מרוקם מתוצרת מצרים. הפיניקים זכורים לנו יפה מהקשרים שהיו למלכיהם עם ישראל. ביחוד קשרי הידידות והמסחר שבין שלמה המלך עם חירם מלך צור. כל זה היה לפני ואילו עתה צור המשפלת משמשת מקום מלחמה במדינת ישראל.

איך הותקפה צור?

היתה דומיה שלפני סערה. המתיחות הגיעה לשיאה.

רעד עבר בכל גופי בהתפוצץ הפגז הראשון בתוך הנמל. היה זה האות. ובבת אחת החלו תותחים רועמים מסביבי. לפתע הרגשתי באניה שניה שהמטירה אש מרוכזת לעבר צור. היה זה מחזה מרהיב עין. בהתפוצץ הפגזים יכלנו להבחין בדמויות אנשים שברחו בבהלה. היתה זאת כנראה באמת הפתעה בשבילם.

משנתן האות להפסקת האש עמדנו תוהים ונדהמים, כשרצון עז לזהט בנו להתקרב לעבר החוף ולחזות מקרוב בנעשה שם. עם הופעת הירח התקרבונו לכוון הנמל. לא היה עוד בתוכו כל סמן לרוח חיים. היה ליל ירח נהדר, ולא הרגשתי, כיצד הסחתי את דעתי מצור ושקעתי בהזיות רומנטיות. היו אלה הרגעים המענינים ביותר לאחר ההרעשה.

עם אור הבוקר התרחקנו מהחוף. התקרבונו לעבר האניה השניה, החלפנו ברכות לנצחון ועשינו את דרכנו חזרה.

רוח אחרת היתה באניה. הכל הרגישו שעומד להתרחש דבר מה גדול. מישוהו אמר שאנו עומדים „לעשות“ היסטוריה. — יוצאים להתקפה על צור — לחשו מפה לאוזן.

כעבור שעה קלה לא היה זה עוד בגדר של סוד. האניה היתה כעדת נמלים, בבת אחת, וללא הטפה כלשהי, הושלטה בה משמעת. היה זה סמן שהצבור כולו חדור הכרה ומרגיש באהריות הגדולה של המבצע.

הדמיון לזהט ומשתעשע. צפים ועולים דברי נביאנו יחזקאל המלאים זעם: „הנני עליך צר“...

טלטלה חזקה הפסיקה את שטף הזיורתי, גל חזק הציף את הספון וזכיתי לִי טבילה של מים לפני טבילת האש. האניה שרויה באפלה גמורה ועושה את דרכה בכל המהירות. שקט מוחלט שורר בכל האניה, איש איש במקומו דרוך ומתוח, מוכן לפעול ברגע שינתן האות. פה ושם חולפות חומקות דמויות אנשים; נמסרות ההוראות האחרונות. בהתקרב האניה למקום מטרתה.

פגזים לעבר מיתקני נמל צור, לעבר מחסני האספקה של האויב, ולעבר תחנת הרכבת ואל סוללת תותחי החוף. שנפ- געה מאחד הפגזים הראשונים שלנו. ההפצצה היתה מדויקת להפליא וכה מהירה עד שלא היתה שהות בידי האויב להשיב אף ביריה אחת.

מי הם הבחורים? — שאלתי.

בגילם — אין הם שונים מהבחורים ביתר השירותים — כלומר בין 20 ל-30. ביניהם כאלה ששירתו בצי המסחרי, וכאלה שירתו בצי הבריטי בזמן המל- חמה, ובצי המלחמה האמריקאי. רבים קבלו הכשרתם הימית בפעולות ההעפלה. הבחורים הם מכל השכבות והעדות. בין הקצינים, מפקדי השייטת המתקיפה, היו שנים מעדות המזרח.

יש להדגיש — אמר איש שיחי — שהתיכנון והביצוע של הפעולה היו בידי בחורים מקומיים.

בכל הדרך לא פגשנו אניות-אויב. כל הדיבורים של האויב על אודות „הסגר“ כביכול על חופי ישראל, הם התרברבות- שוא. פרי הדמיון המרוזח.

לאחר ביצוע המשימה, נערכה מסיבה על ספון האניה, בזמן שחזרנו לבסיסנו; לדאבוננו לא היה לנו רום — המשקה המסורתי של אנשי הצי בעולם כולו. אולם — אל תדאג, לא ירדנו לחוף „צמאים“...

אחת האניות שלנו התקרבה לרגע קט, בתמרון נועז, עד לטווח ראייה במשקפת. אנשיה ראו בחוף בהלה גדולה. חיל ורע- דה אחזו את אנשי האויב שהתרוצצו בין הפגזים המתפוצצים.

האויב חשב, שאנו עומדים לבצע נחיר- תה על החוף. והאמת ניתנה להאמר כי יכולנו בקלות לבצע נחיתה.

צור היתה יכולה להיות שלנו — סיים איש שיחי.

משנתגלה לפנינו ראש הכרמל הרגש- תי כאדם החוזר מנסיעה ארוכה לביתו הנכסף. הבטתי מסביבי והנה כולם שקר- עים בתרדמה עמוקה. ממש נפלו על פניהם מתוך אפיסת כוחות, לאחר עמידה מיגעית ורבת מתיחות במשך כל כך הרבה שעות.

חושבני שלא במהרה תשכח אותנו צור, כשם שגם אנו לא נשכחנה; סוף סוף הרי זכינו גם ברגעים רומנטיים נפלאים, ואלה היו באמת מופלאים.

ב.

צור יכולה להיות שלנו

ידעתי כי איש שיחי משרת זה 6 חד- שים בחיל-הים; ידעתינו כבחור מוכשר ומסוגל ללמוד כל תורה במשך זמן קצר, אולם לא תיארתי לעצמי, כי הוא יהיה אחד מקציני הצי שהשתתפו בפיקוד ה- שייטת של צי-המלחמה הישראלי שהת- קיפה את בסיס הצי הלבנוני בצור, קרוב לפני ההפוגה מס' ב'.

חבל שלא אוכל למסור לקוראים כל מה ששמעתי מפיו.

היתה זו פעולת-בכורה של ציינו ה- מלחמתי, מחוץ לגבולות הארץ. כל ה- פעולות של הצי, — הצעיר שבשירות- תינו המזוינים — היו בתחומים שמול חופי הארץ. וחברי השתתף בפעולות קטנות — שלא כתבו עליהן בעתונים.

הוקפאנו בבסיס, — סיפר לי קצין הצי, — ביום שבת ותיארנו לעצמנו כי אנו עומדים להפליג לפעולה. 3 שעות לפני היציאה החילונו בהכנות לפי הוראות מיוחדות. ורק 5 רגעים אחרי הרמת ה- עוגן ידענו כי אנו מפליגים לצור, להת- קפה הימית הראשונה מחוץ לגבולות הארץ.

השחר עלה כשעצרנו מול צור. נתנה הפקודה ותותחי כל האניות החלו לירות



בבית היוצר לחובלים

לתפקידי ניהול ופיקוד באניות של חיל הים העברי.

הבחורים מזועזעים...

אין תימה לכן, כי סדר־היום בקורס הוא מלא וגדוש, והבחורים אינם מספיקים להתבטל הרבה. רק השחיה וההתעמלות, שגם הם חובה לימאים הצעירים באים להפיג מהמתוחות השכלית.

„קצין ימי מותר לו לא לדעת, אך אסור לו לטעות. קצין שהעלה אניה על שרטון בגלל טעות מתמטית, מעמידים אותו למשפט צבאי” — אומר לי אחד המורים בקורס. „ואם אמנם אינו יודע?” — שאלתי. „אזי לא ימנהו לקצין” — עונה המורה לשאלתי, „הבטלנית” ספק ברצינות. ספק בהיתול. ואכן, בשעת הדחיפה במתימטיקה מרוכזים פני הבחורים על המחברות שלפניהם כפני נערים בכיתת בית־הספר, והם עצמם ביחד עם המורה שוכחים כליל, כי יש ביניהם לוחמים ותיקים שנתנסו בכל שלבי הדחיפה בים ובחוף, במולדת ובנכר.

חומרת הלימודים אינה נוטלת מחירות

באחד מבתי הספר לשעבר ביפו, ברחוב הסמוך לנמל, שוכן כעת הקורס להכנת קציני־ים, הנערך מטעם חיל הים של ישראל. נתקבצו לקורס כ־45 איש, בהם יורדי־ים שרכשו לעצמם השכלה ונסיון במקצוע הימאות, ובהם חובבי־ים, שטרם נתנסו בכל הקשור בים, ולא באו הנה אלא מתוך נטיה שבלב, או הכרה בחשיבותו של שירות צעיר זה, שרבים משימותיו וסיכוייו.

הקורס לקציני־ים הנערך עתה ביפו הוא ראשון במינו, ואם יצליח להקנות למשתתפיו את ההכשרה הנתבעת מהם, יתכן וייהפך לדבר קבע. הקורס אינטנסיבי מאד. ששה שבועות יימשכו הלימודים, ועל הבחורים שגויסו (או נתגייסו) להשתתף בו ולאגור מלאי לא קטן של ידיעות מגוונות בשטח העיוני הקשור בניווט בכללו, ובניווט הצבאי.

לאחר גמר הלימודים ירדו משתתפי הקורס לתקופה של עבודה מעשית באניות (בלא סימון דרגות), ובסיימה יעברו

מרמרות. "הדבר היחידי הטוב בארוחה הוא התפוז" — הם מוסיפים. והתפוז המצומק קמעא, שריחו בחודש אב חריף פי כמה מאשר בחודש שבט, משיב אמן גם נפש לאחר האטריות הקרות. ומדוע תבשיל לא טעים וקר במטבח שבהנהלת וויצו — לאלוהים פתרונים.

על כוסית קוניאק...

הבאים לקורס הזה מצוידים לרוב בתעודות בית ספר תיכוני, ולא יתכן אחרת. הרי עליהם לרכוש כאן משך שבועות אחדים בלבד ידיעות מקצועיות בתורת הניווט, ואין לבססן כלל בלא

האווירה בבנין הערבי הגדול. המורים, ואף מפקד הקורס וסגנו מעורבים עם התלמידים, ואין להוטים כאן אחרי יצירת מחיצות מיותרות. יחד עם זאת מחייב סדר היום הגדוש והקפדני למשמעת, מתוך רצון ומתוך ידיעת הערך שבשמירתה.

האטריות הקרות...

הבנין שנלקח לצרכי הקורס מותאם יפה למטרתו. חצר רחבת-ידים להתעמלות, הים בקרבת מקום, חדרים רבים, נקיים ומרווחים. אחד החדרים הגדולים, המרוהט יפה, משמש חדר קריאה ומנוחה. אין תלונות רבות בפי הבחורים. רצי-



השכלה מוקדמת לפחות בגבול בית הספר התיכוני. למעשה מקיפה הבחינה שהמשתתפים חייבים בה בשעת התקבלם לקורס גם ידיעות בשטח החברתי, הכללי והעברי. ברם יש בין התלמידים, ולא בין הגרועים שבהם, שבאו לקורס ללא כל תעודה וללא השכלה מסודרת. ועל כסית קוניאק בחדר הקריאה שמעתי בכמה חיבה סיפור המורה על אחדים מן התלמידים, שהוא תולה בהם תקוות רבות, ויודע כי יצמיחו גרעין של חלוצי ים לתפארת.

נות, קצב הלימודים והתפקיד האחראי והחדש שבאופק משכיחים תביעות רבות אחרות מן היום החולף. אך דבר אחד זוכרים היטב: את האטריות הקרות המוגשות להם יום-יום במטבח מחנה חיל-הים שביפו. "ומדוע הן קרות?" כי תשובה באה משיכת-כתפים סתמית, המפגינה אותו חוסר-אונים של גבר, משנשאל בענייני מטבח ובישול.

ואמנם האטריות היו קרות ולא טעיי מות. והתפריט שהוגש לנו באותו יום, מוגש יום-יום — מספרים הבחורים בהת-

יפה מאניה ואין מענין מבניה" — לדע-
תו. וגם ביחס אליו בטוח המורה כי יצ-
ליה להגשים את משאת-נפשו.
תלמיד שלישי, אף הוא יתום מהוריו
נתגלגל לכאן לאחר נסיונות חיים מגור-
נים ביותר, ומהם מרים וקשים. גם לו
אין השכלה מסודרת, ואיש לא דאג עד
כה להקנות לו מקצוע מכובד. ואולם,
הבחור מגלם בתוכו כשרונות של פיקוד
בלתי רגילים, ועתיד רב נשקף לו על
סיפון האניה. כעת עליו ללמוד וללמוד,
והוא עושה זאת בדריכות ובעקשנות
של „המתמיד“.

המחרשה והספינה

השכבות הסוציאליות מגוונות בקורס,
אך רובם המכריע של משתתפיו בני
פשוטים העם הם, ודרך החיים החדשה
שבחרו בה מביטחה להם עולם עשיר-
חיות.

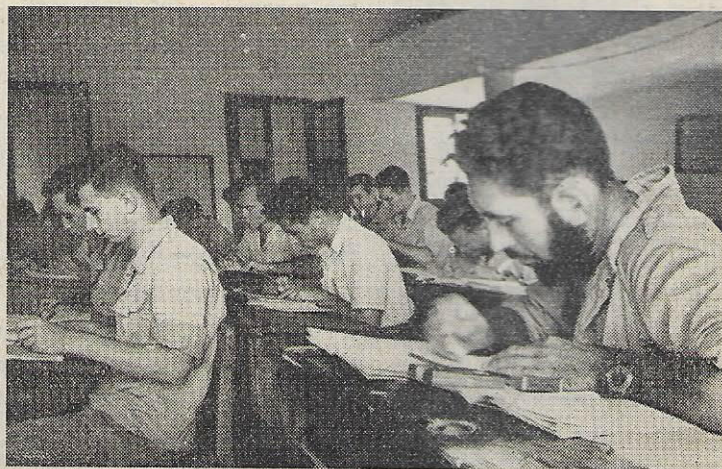
המחרשה העברית שנעצה בשממת
הארץ הפגינה את היזמה והריצות העם
החוזר למולדתו; הספינה העברית תפ-
גין קבל-עולם את אומץ הלב ועוז הדמ-
יון של בניו הצעירים, שיבואו להרחיב
גבולות-מולדתם תוך יזמה ושלום.

רבקה כצנלסון

אחד מהם נולד במושבה קטנה בגליל
התחתון. מושבת פיק"א מדולדלת היתה
זו, אך הילד נאחז באדמתה בעקשנות,
ובנה לעצמו ביחד עם אחיו משק פלחה
נאה למדי. והנה, יום אחד קם הנער
ומודיע לאחיו כי צר לו במרחבי השדות
שבנחלתו, חשקה נפשו במרחבי הים.
אחיו הבכור לטש עיניו בתדהמה: „איזה
ים, מה ים? האם ראית בכלל ים
מימך?“...

אך הנער התעקש. כעת הוא בין ה-
שקדנים שבקורס. רק תעודת בית ספר
עממי הביא עמו, אך הוא ישיג. אינו
מרשה לעצמו רגע של בטלה. מותר על
הקולנוע ועוד, הייבנו אותו ללכת לה-
צגת תיאטרון, להתבדר ולרוקן מעט את
הראש מנוסחאות הסבניות... אומר
המורה, והוא בטוח כי בן הגליל יכיר את
הים לא פחות מסדות הפלחה שעיברם
בילדותו.

נער אחר הגיע לקורס מ-טעמים אס-
טטיים, יתום מהוריו נתחנך אצל אחיו
האדריכל. בילדותו היה מצוי אצל שר-
טוטי בתים ותכניות בנות. ומכאן הגיע
לתשוקה מיוחדת: לבנות אניות. „אין



בנמל חיפה המשוחרר

ימספרים בהיות העולם הזה. שכן מאז ומתמיד היה למלח רבות לספר. ורק ה' אחד נשאר לבדו בחדר-האוכל הנמוך. יושב ליד גליון-ניר קטן, מואר באור חלש וכותב מכתב הביתה, לאמא. קצין באניה הביאני לקבינה שלנו. קטנה היא. שתי מטות-עץ אחת על ה' שניה, שלחן וכסא. ומובן מאליה: ספרים, עתונים, ומכשירי כתיבה. את האופי הימי נותנים לקבינה שני צוהרים עגולים קטנים, שמבעדם נראים גלי הים, והלאה מהם בתי-חיפה הלבנים, המוארים באור הירח שהתגלה זה עתה.

הכל עברי, הכל!

יפה היא חיפה משמשקיף הנך עליה מן הנמל. יפה מאת-מונים היתה כאשר הציפה האורות, אבל אפילו בהיותה מאופלת יפה היא. רחובות עבריים רח' בים, הומים חיילים רבים, מלחים, ג'יפים חולפים במהירות, פרסומות קולנוע, מודעות על אספות, בתי-קפה ותנויות. הכל הומה מרוב אדם.

והנה רחוב המלכים והנמל... אלה שהיו בינלאומיים מאז מתמיד, שבהם נראו מלחים מכל ארצות-תבל, שוטרים ברי-טיים רבים, ח' יילי ה. מ. מחפשים אחרי "מפוקפקות", סבלים ערבים, תיירים וכו' וכו', — היום הכל אחרת. הכל שונה לגמרי.

הרושם הראשון

החיילים הם עברים, המלחים הם עבר-רים. הסבלים הם עברים. והעיקר: הנמל הוא עברי. הכל עברי, הכל! בבקר הלכתי לראות את אנית הנוסעים הגדולה של הצי העברי. כאשר קרבתי אל האניה לא האמנתי למראה עיני:

והנה הם: השערים הגדולים של נמל חיפה. אני נזכר כיצד לפני שנים רבות "סידרנו" את השוער, דומני אנגלי היה זה וערבי עזר כנגדו, ונכנסנו לנמל בלי רשיון-כניסה, כדי לחזות באניות הרבות מכל ארצות תבל. הפעם הכל שונה. גם האנגלי וגם הערבי אינם. במקומם נצ'רים שני בחורים משלנו, עם הסטן הפור פולרי כל כך. אני מראה להם את רשיון הכניסה וכעבור רגע ואני בתוך הנמל. בפעם הראשונה מאז הנמל בדינו. והכל נראה משונה כל כך... אין בריטים מזו"רים בכל פנה, אין ערבים כורעים תחת ארגונים, אין מנהל אנגלי משקיף מחלון המשרד... הם אינם — אינם באמת! עכשיו הכל שלנו, שלנו. והלב מתרחב להרגשה זו.

הקבינה שלנו

שני מלחים מגוהצים ממהרים העירה לבלות את ליל הששי. אחת האניות צופרת, אי שם מנסים את השפנדאו, ואני מתקרב אל גושי הפלדה הכהים ההולכים וגדלים מפעם לפעם. והנה ה' אניה הראשונה. מלחיה מצוטפפים ליד המעקה. מהם מסתכלים על "החדש", אבל לא כעל זר שנקלע לתוכם. כאן מרגישים תיכף בין "שלנו". הנה עם המלח הזה ישבתי על ספסל-למודים אחד, ועם רב-חובל רקדתי "הורה" עד שעה מאוחרת בצריף התנועה. כולם "אנשי-שלומנו", לא פעם ראינום ברחובות תל-אביב, והנה עכשיו אנו נפגשים בנסיבות אחרות לגמרי. באנית-קרב, ליד כלי-משחית.

לילה. האפלה יורדת ומכסה את הכל. החבריא מתרכזים על הספון, מהם יוש'רים ומהם שרועים על הפלדה הקרה

הנה רואים אותן עובדות ומרגישות את עצמן כמו בבית. טבחויות, מזכירות וא־חיות — זהו מראה חדש לגמרי באניות. אבל הן נקלטו מהר מאד באוירת הים. וה"חששות" כיצד תסתדר בחורה בין בחורים נתבדו. אין כל "פרובלמה" בדבר. ממש כמו שהתגברו על ה"פרובלמה" של הבחורות בפלמ"ח...

„כדגים במים חיים“

ובולטים באניות בני עדות המזרח. חשבתי לראות סלוניקאים שנטייתם לים ידועה מאד, אבל ראיתי בעיקר תימנים. זריזים וחרוצים ומרגישים את עצמם כדגים במים חיים. פרצופים מוכרים, קשה רק להזכר מהיכן. האחד רזה וגבוה ומשמש ראש המלחים, והאחר נמוך ומוצק, כתפים רחבות וגוף של אתלט, שחור ככושי וזה גם כינויו.

נער-סיפון שעלה לגדולה

הקצין באניה הוא חניך בית-ספר ימי שלנו. סיים אותו בהצטיינות והתגייס לצי המלחמתי הבריטי וכך רכש גם ידיעות וגם נסיון. בחור שקט וחייכן. הדבר מפליא לראות קצינים כה צעירים. אבל הצעיר מכולם הוא רב-החובל. בחור מוכשר ש"כל פה מלא תהילתו". בשנות המלחמה העולמית השניה עלה על אניה קטנה כנער-הסיפון. ראה את רב העולם ותוך הרפתקאות וסכנות יוצאות מן הכלל עלה שלב אחרי שלב, עד למשרת רב-חובל. קבינה מהודרת לו, כורסא ושלחן כתיבה. ומעליה חדר-ההגה, חדר המפות וכו'. הכל מהודר ומצוחצח כאילו זה עתה נקנה בחנות. מחדר ההגה הגבוה נראה הנמל כולו גדול ורחב-ידיים. אני יות, מחסנים ומנופים. אכן זה "משהו". משהו שאין לזלזל בו. והאניות צופרות ומפליגות אל הים למלא את חלקן במערכה. ל בארי

מה גדולה ועצומה היא! עד כמה שתארו את גודלה ואת 7500 הטונות שלה לא ראיתי בדמיוני החצי ממה שהיא באמת. עליתי בשלבי-הסולם הרבים. הרושם הראשון: נקיון וסדר. הכל צבוע לא מכבר ומבריק, אפילו המכונות ודוודי השמן צבועים בצבע כסף. ערימות החבלים מסודרות כאילו לשעור בבית-ספר לימאים.

יום שבת. ברדיו נשמעת תכנית צבא ההגנה. כסאות מרגוע על הספון. בחורה בשמלה לבנה. המלחים לוגמים משקאות קרים.

קנדי שנשבעה לבין „הצברים“

חבראי מגוונת על האניה. בחור תל-אביבי שזה עתה סיים את למודיו בגימנסיה, בן לבית אמיד שבו לא ידע מחרסור מעודו. בתחילת „הענינים“ התגיס לפלי"ם. והנה בחור קנדי בן 26 לערך, שהיה בצי המלחמתי האמריקני. הרבה אפשר היה ללמוד מן האמריקאים, ואמר גם רכש מהם ידיעות טכניות במכונות האניה והוא משמש כאן מכוואי ומביא תועלת רבה. הוא טרם חדר לתוך חבריא. הוא משתדל להעמיד פנים כמרגיש יפה בין ה"צברים", מחייך לימין ולשמאל ומדי פעם מנסה לקשור שיחה בעברית. אך אין הדבר עולה בידו. בדרך כלל שמחים הם אחינו מחו"ל לעבוד אתנו, אם כי התנאים הם קשים בשבילם וחוסר ידיעתם את השפה העברית, אינו מאפשר את סילוק אוירת הזרות כביכול, שבה הם נמצאים. אבל הם רוצים ללמוד עברית ומתפארים כשהצליחו לצרף כמה מלים עבריות. החבראי אינם עושים, לדעתי, די כדי לקשור אתם קשרי ריעות.

„אין כל פרובלמה“

והנה בחורות. הדבר מפליא מתחילה. נדמה כאילו רק באו לבקר באניה, אבל

גלגוליו של ה"13

יוניים ספוגי ערגה וכסופים, שירים עבריים מלאי עוז ומרץ ועוד בליל של שירים שיש בהם מכל בכל, בשפות שונות ומשונות. נראה היה בהם, בג'מעה, שמורגלים הם איש עם רעהו בצותא. ובחורים המה בחינת גדאים, ולקחו את לבה של החברה כלה מיד עם בואם לגבעה. למחרת כבר נכנסו לתפקיד והיו נושאים בעול האמונים והעבודה ככל חותקים קודמיהם. נראה היה בהם שמשופר שפים הם כהוגן.

"קומוזיץ"

אולם עבודה היא עבודה וימאים הם ימאים, ומשמתקרב השלשה עשר הרי שכל שאר הדברים נדחים הצדה. — וכבר מבעוד יום מתחילים לדבר בהכנות; נמצא תרבותניק שדואג לתכנית ומוכן להטיף מעט "ציונות" ואחד שמוכן "להשיג" כיבוד ושתייה. וכשר הגיע אותו שלשה עשר, ראשון לג'מעה בגבעה, והיו נאלצים להסתפק בכוסית יין שמצאה להם בקושי ובקמה עוגיות והפיסות שוקולד שאספו לשם "קומוזיץ"; לקחו את העילל שנאסף וירדו אל בית הסירות העזוב במפרץ שלרגלי הגבעה. היו יושבים ברכיהם מקופלות תחתם, צולים לאור המדורה, על שפודים, נתחי בשר, "שלקה" במטבח ומקפיי

עדיין היו הרקפות מציצות מבין הסלעים והסביבה היתה מכוסה בירק. הבחורים שהגיעו לגבעה בטנדר נכנסו לחצר, הורידו את התרמילים והחלו מרחרחים סביב לראות ולהוכח מה הענין. נראה היה בפניהם שלא היו מרוצים כל עיקר; בעיר ספרו על ים, ספינות ומסעות ועוד מיני מעשיות כהנה וכהנה אשר לשמעם בלבד מתמלא אדם מרץ ותקות הרפתקאות; והנה כאן רואים הם לפניהם ימים קשים של אמונים בחולות, זחילה ארוכה בין קוצים וברקנים וא"ש בלי קץ — א"ש ארוכה. אך נראה היה שמנוסים הם בענינים ויודעים צבא מהו, ואילו אם כן — כווצו עצמם תחת סככת הפח והחלו לשיר. הרוח היתה שורקת שריקות חדות, גג הפח היה גונה גניחות שהיו קורעות את הלב, טפות הגשם היו חודרות ונוטפות על הרצפה והבחורים שרים:

ישבו הבריטים על גבעה

וקבעו מה משטרה;

תקעו להם פעמיים טרה,

כיום יושב שם הפלמ"ח...

אלא שעם סיום שיר זה שהיה מושר ל־כבודה של הגבעה, נזכרו מיד שימאים הם ואל הים הם באו, ופתחו בשירי ים מכל בכל: שירים איטלקיים רוויי געגועים ועצב, שירים



גלגולו של ימאי שהלך

דים להרים כוס בשעה התשיעית כדי להת-
יחד עם מלחים וימאים באשר הם שם. היו
יושבים ושרים משירי הים ומספרים צ'זבא-
טים עד שמצאו שהשעה היא מאוחרת ולפני-
הם יום חדש של אמונים ועבודה קשה.

ימאים ונלחמים על יבשה

עברו שבועות מספר והג'מעה כבר נקעה
נפשם באימונים. בין א"ש לתס"ח היו באים
חברה ומרבים לספר בעינים ויודות ובהת-
להבות רבה על ג'ובים שלקחו בהם חלק.
על סטנים שירו צורורות בלי סוף ועל שפני-
דאו שעשתה נפלאות, והיו מלגלגים על
הג'מעה שהיו יושבים בגבעה ומכלים נפשם
בכדורי סרק וברובים שאין בכוחם להוציא
אנחה, עד שבא אותו יום ונתנה הפקודה.
תקעו עצמם הג'מעה במדי צבא — בטל-דרס
בלע"ז, ונרתמו בחגור הדוק ורובה על כתף
והיו מוכנים לצאת. תמיהה היתה בלבם:
ימאים, ונשלחים להלחם ביבשה עם חגור
ובבטל דרס דרך חיילים. אלא שפקודה היא
פקודה ואין פוצה פה, על אחת כמה וכמה
שהמדובר הוא בג'וב. אם כן דחקו עצמם
לתוך המשורין והיו יושבים בצפיפות כשידי-
הם חובקות את הברכים והיתה מחשבתם
עליהם נטרפת, עד שנודעזעזע אחד מהם והת-
ריע בקול זעקה: חבריה! שלשה עשר היום.

מיד החלה תזווה רבה ותכונה ודין ודברים.
והיה אחד מפשפש בצורו ומעלה בקבוק
זעיר, מגביהו לראות בתוכנו ופוקקו בטפי-
חות יד בתחתיתו. היה הבקבוק עובר מיד
ליד ומשמיע מין לחלול כשהוא מורק אל
תוך הפה עד שהגיע לידי האחרון שהיה
מתאמץ לסחטו ולהוציא טפה אחרונה שנש-
תירה. נתלקחה השירה והוחם הלב ושמהו
הג'מעה בישיבה כפופה זו בצותא בתוך
משורין כבד זה שמובילים לדרך הרת סכנות.
שבועות מעטים עברו מני אז, אך רבות
צפנו בתוכם. רבות נוסו הג'מעה בטפוס
ויירידה בהרים בין סלעים וטרשים ואדמת
קוצים ממאירים כשמסביב מיבבים הכדורים
וההרים עונים בהדהוד כפול ומשולש להדם
של התותחים ומכונות היריה. וכשהיו הכדור
רים מיבבים והפגזים שורקים, כשהיה האויר
מהדהד והאדמה מתמוטטת והכל היה מתערבב
עליהם פה ושם, היו עיניהם תרות ומחפשות
איש את אחיו לראות שמא קרה דבר את
אחד מן הג'מעה. ולא שמרו הג'מעה את
חשבון הימים ולא זכרו שקרב יום ובאה
שעה של ימאים.

„יופקה! הרי ה-13 היום!“

אותו יום עם חשכה היו הג'מעה מתאמצים
להעפיל על ראש המשלט שהיה מודק



צייר מ. אריה

לשמור אחרי מסיבת ה-13...

ונשא נאום. ושני משך בקשת על כנור בפנים מלאי רצינות ושרויים במוזה. נמצא גם פסנתר ופסנתרן ואחריו גם בחור בן-תרבות רזה וצנום שדקלם ברוב תנועה והטעמת הברות. כשנגמרה התכנית נסתחפו האנשים בשירה כשהאחד פותח והאחרים מהזיקים אחריו:

בשלשה עשר דן הרים עוד כוסיט
לפתע הגיעו ספינות המשחית...

משכלה אוצר השירים קם בחור בעל בלורית ושפם ותקע מפוחית אל בין שפתי. היו החברה רוקעים ברגלים ומוחאים כף, סובבים במעגל בשקשוק סוליות ודפיקות מסמרים ורוקדים באפס כח עד עלות השחר.

החבילה נתפרדה...

לאחר שלשה עשר זה אמרו החברה שלום להרים ולכל המשלטים שעל הרכסים, הגרו חגורים עם צרורות השלל — מזכרות שנלקחו בכפרים — ושמו פניהם אל הים אשר אליו נשאתם נפשם עוד בראשית היציאה. מש־הגיעו הג'מעה אל החוף נתפרדה החבילה; אחד הלך אל סיפון אניה ושני ירד בספינה, שלישי נשאר במחנה ורביעי חזר העירה. רחוקים המה זה מזה ואין עוד אותה ישיבה בצותא ודברי צ'יובאטים בחברותא. אך למרות זאת ירים כל אחד מהג'מעה באשר הוא שם את כוסו בשעה התשיעית של ערב לזכר קורות הימים שעברו ולהתיחד עם זכרם של חברים ימאים שנפלו במערכת ההרים והכביש. תהא הרמת כוס זו בשעה התשיעית של ערב בכל אתר ואתר באניות ובנמלים, בחופים ובלב הים לאחד מחשבתם של ימאים ולהקים מסורת של ים לעם שלקת גורלו בידו.

בן-עמי

לפניהם אל תוך השמים. נקוט היה אתם שהיו רגליהם נושאות אותם בהרים אלה דרך הרגל והכרת הסלעים והעצים שהיו עוברים על פניהם. משהגיעו אל ראש המשלט התכנסו לתוך החפירות והחלו מטיבים עמדותיהם, גורעים אבן מכאן ומר־סיפים אבן לשם להבטיח עצמם ולהיות מוכנים לקבל פני הבאות. היו שוכבים בעמדות ומחכים להעביר השירה כשעניניהם חודרות אל תוך העלטה ובולשות כל בליטה וכל כתם שלפניהם. עד שזע אחד מהם והיה מלחש לחברו: „יוסקה! הרי היום השלשה עשר.“ וכשעבר הלחש בין העמדות והקיף את כל הג'מעה, חלץ אחד בקבוק שהיה טמון בכיס אחורי, והיה גומע ממנו בשקט כשהוא שכוב ונתמך במרפק וכף יד כדי שלא להתגלות. עבר הבקבוק מיד ליד עד שהקיף את כולם, והיו מברכים איש את רעהו בברכת להתראות בשלשה עשר הבא והיו שמחים בחלקם שקשה הוא ובלבד שהצליחו לקיים מצות ימאים.

השתיה כרת...

ושוב עברו שבועות מספר והגיע שוב היום. החברה עברו הרבה הרבה וגם להם נעדרים ופצועים, אלא שאת מרבית תפקידם בצעו בהצלחה; כפרי הסביבה היו עזובים ושוממים והמלחמה מורחקה מגבולם. עתה היו יושבים בקבוץ דרך חרות ונופש ומדברים בהכנות. גמרו אומר להתאסף בחדר האוכל ולשתף את חברי הקבוץ בהרמת כוס של ימאים והיה לבם מיצר על חברים שנגזר עליהם להיות נעדרים מלקיים מצוה זו ולשמוח אתם גם הפעם. היה חדר האוכל אותו ערב ערוך בטוב טעם מעשה ידי החברות עם כיבוד בשפע, שתיה כרת ופרחים בצנצנות להנעים את השעה. קם אחד חשוב

בבית המלח בחיפה

אותם, מרגישים את מחלת הים אפילו במקום זה.

ובפרט — בחדר האוכל.

זהו חדר אוכל קטן, אך נעים. שולחנות מרובעים, כמו בבית-קפה. כסאות נוחים, מפות צחורות, וריח האניה בכל תה כזה מגישים רק באניות. אינני יודע כיצד זה, אבל בכל האניות שהפלגתי בהן הגישו את התה הזה, שיש לו ריח מיוחד. כיצד הגיע הריח הזה למוסד שנמצא על היבשה? — פשוט מאד: זהו חלק מן האניה.

מוסד דימוקראטי

אגב, בית המלח הוא מוסד דימוקראטי במלוא מובן המלה. ליד אותו השולחן ישבו באותו בקר תחילה שלשה מלחים, שהניפו בערב הקודם את הדגל בחגיגה אשר נערכה עם פתיחת הבית; ורגעים אחדים לאחר שהלכו, ישבו שם ראש-המטה של חיל הים ועוזרו — וקבלו ממש אותה ארוחה שאכלו המלחים. איש לא שם אליהם לב, ואיש לא הצדיע. „זה בניגוד למסורת של חיל הים“.

לא היופי העיקר...

יש בבית המלח אולם קריאה ומשחקים. האולם הוא כה גדול שהצליחו להכניס לתוכו רהיטים בשלשה או ארבעה סגנונות. אתה יכול לשבת באחת הפינות בכורסאות דמשקאיות נוקשות לשחק „שיש-בש“ באבני שן משופצות; בפנה אחרת מחכה לך כורסא אדומה מרופדת בנוסח המאה התשע-עשרה. ויש גם שולחן מודרני, וארון ספרים יפה. שיש בו לפי שעה רק עתונים מצוירים. עיפים, מיועזים, מגיעים הנה המלחים מן האניות. כאן תחנת המטמורפוזות: הם רוצים לשטוף מעצמם את זכר האניה, את שאון הגלים, את החיים הנקבעים על פי פעמון... ולא היא: הם לוקחים את הים על שכמם מבלי שידעו זאת. ש. ה.

המלח נושא עמו את הים, כמו הרפליט חניק את שפמו. גם כשהוא לובש כותונת לבנה ומכנסים „אזרחיים“, מרגיב את שערו ומסתרק יפה-יפה, וכאילו מנגב מעל עצמו את הים — רוח האניה אופפת אותו.

הוא מהלך תמיד כאילו הרצפה עלולה לעלות או לרדת מתחת לרגליו, והוא מרגיש כן תמיד לרדת אתה או להתרומם עמה, ולהשאיר עליה יציב וחזק. הוא מדבר מעט, ואף גלים-גלים: דיבור — הפסקה — מלה — הפסקה. כאילו שומר הוא על קצב הגלים, המכים את פני הים במרחקים. ובכלל, נראה המלח כעושה להטים, המוכן בכל רגע להפתעות, והדרך בכל אבריו כדי לשמור על ה„קונץ“ שלא „יפספס“.

בית שהוא — אניה

„בית המלח“ בחיפה, שנפתח בזמן האחרון, אינו אלא אניה. אמנם, לכאורה זה בית, בית-אבן רגיל בן ארבע קומות. פעם גרו בו רופאים ערביים. אך הם ברחו — והמלחים החליטו, כי נחוץ להם מקום לינה על החוף.

ולכאורה זהו בית מלון. אתה נרשם בכניסה אצל הסוּעֵר, ואפילו משלם דמי לינה דמי סעודה (המחירים זולים מאד, דרך אגב). ובחדרים עומדות מטות ברזל רגילות, וסדינים נקיים והקירות ריקים.

ריח הים

אין זה דומה כלל למיטות הצרות, הדבוקות לדפני האניה, שבהן נח המלח במסעיו. הפרוודורים אינם דומים, כמו בן, למנהרות הצרות, המחברות את האניות באניות. והמדרגות הן מדרגות אבן, ולא סולמות ברזל.

ואף-על-פי-כן, יש לך רושם שאתה באניה. המלחים אינם חושבים זאת, בדאי — אבל ה„יבשתיים“, המבקרים

”עם בחורינו בקרב ימי” / פליטון

— אינך יודע לעשות שום דבר?
מצוין! תהיה קצין...

— אבל אני עתונאי.

— עתונאי! נפלא! מהיום ועד להור
דעה חדשה אתה קצין תרבות אצלנו.

— תסלח לי — אמר העתונאי כשהוא
מוחה את הזעה מעל מצחו — אני כתב
צבאי ושמי דוד דובר־אמת, נשלחתי הנה
כדי לכתוב רשימה בשם: „עם בחורינו
בקרב ימי”. האם תוכל לעזור לי...

— אך כך, זאת אומרת... נו, זאת אר־
מרת... אני מבין, תפנה לסגן שלי והוא
יראה לך מה שיש לראות באניה.

הסגן כוסם גפרור בין שיניו ושלח
מבט רצחני במפקדו. אחר פנה אל הר־
עתונאי ואמר בעצלות:

— אין פה מה לראות על האניה.
העתונאי רשם במהירות בפנקסו: —
„הבחורים הם שומרי סוד”.

— שמע, — אמר — בכל זאת אולי
תראה לי, אני מעונין לראות הכל, התות־
חיים, המכונות, השריונים, כל מה שאר־
פיני אצלכם באניה...

— אתה יודע מה? — אמר סגן הר־
מפקד — תפנה לקצין הספון. הוא בחור
טוב ויסביר לך הכל.

קצין הספון היה עסוק מאוד בניקוי
צפרניו.

— תפנה לקצין התותחנים — אמר —
זהו האיש שנועד בשבילך.

קצין התותחנים הוריד את עיניו בבי־
שנות.

— אינני מכיר את האניה — אמר. —
אבל אני בטוח שקצין הקשר ימציא לך
איזה מורה דרך.

קצין־הקשר היה מהיר. יצא החוצה
וחזר מיד.

השומר על כבש־האניה עכב אותו.
בתנועות תוקפניות הוציא מכיסו פנקס
והעבירו לידי השניה, אחר דלה ארנק
והעבירו לכיס שני, לבסוף לבשו פניו
ארשת תמוהה, חפש בכמה כיסים בחי־
פוזן עד ששלף פיסת ניר מקופלת בקפיר־
דה, פתח קפליה וקרבה אל עיני השומר.
אילו ידע השומר לקרוא עברית ודאי
שהיה מבין לתוכן האגרת, אלא שעולה
חדש היה, ובכן, נענע בראשו כאילו
הבין ונתן לו לעבור.

בחדר המפקד ישבו רב־החובל וחבר
קציניו ובחנו בעיניהם בחוסר ענין את
הזר.

— כן. — אמר רב־החובל, כשהוא
מושך ב„כן” כאילו היה חבל התקשרות.

— מה אוכל לעשות בשבילך?
— אני... — פתח הזר.

— תתחיל מהסוף. — הציע סגן־המפקד.
— נשלחתי לאניה שלכם... — אמר הזר.

— כך! בסדר גמור, תפנה למזכירה
והיא תרשום אותך. מתי אתה מתחיל
לעבוד?

— לא, תסלח לי... לא הבנת... נשלחתי
לכאן כדי...

— כן, כן, אני מבין, אתה אינך ימאי.
ובכן, מה, טבח?

— לא, אני...
— טוב, תוכל לפנות לקצין הקשר.

— אבל...
— בסדר, תפנה לקצין התותחנים.

— אני...
— מה? גם לא זה? ובכן מה אתה
יודע לעשות?

— אני לא יודע לעשות שום דבר,
אני....

— כבר שלחתי לקרוא למישהו —
הודיע.

— בינתיים, חברה — אמר העתונאי
בחבה — אולי תספרו לי משהו מן ההוי
של האניה.

— רוח אנשינו איתנה — אמר סגן
הייתם כבר באיזה קרבות? —
שאל העתונאי.

— אריה! אל תשאל.
— נו, ואיך זה היה?
— כמו שאמרנו, אל תשאל.

העתונאי רשם בפנקסו: — „האניה
השתתפה בעשרות קרבות, והורידה
אווירונים רבים, רב החובל אמר לי שרוח
האנשים היתה איתנה למרות קרבנות
הגבורה שהיו ביניהם”.

— ובכן, — אמר העתונאי — איפה
מורה הדרך שלכם?
— תיכף הוא יבא, שב, שתה קצת
לימונד.

— אוף! — חם אצלכם על האניה.
— זה כלום, אפשר להתרגל.
„למרות התנאים הקשים” — כתב ה־
עתונאי בפנקסו — „עוסקים האנשים ב־
עבודתם ללא תלונה, והקרבות נמשכים”.

— ספרו דבר מה! — הציע העתונאי.
— מה נספר? אין חדשות. כל הזמן
עומדים ועומדים.

„גם בזמן עמידת האניה בנמל” —
כתב העתונאי — „נמשכת עבודת ההכנה
הקדחתנית והקצינים עם המלחים מת־
אמנים במרץ לקראת מלוי תפקידם”.

— מה דעתך? — שאל רב החובל —
אולי תלך בעצמך בלי מורה דרך?
— לשם מה?
— לראות את האניה.

— לא תודה, אין צורך. יש לי כבר
מספיק חומר.

— והרי לא ראית כלום.
— כן, אבל אני מתאר לעצמי שהכל
הוא כפי שאני כותב.

— אבל הרי לא יצאת אפילו מן החדר
הזה.

— לא חשוב. אני יכול כבר להבין
איך המצב כשאתם על הים.

— ומה בנוגע לקרב הימי?
— זה כלום. זו רק הכותרת של המא־
מר. ובכן, שלום!

— מה, אתה הולך כבר? ובכן,
שלום לך, תבוא עוד פעם.

— ודאי, ודאי. היה נעים מאוד. חכו
למאמר שלי בשבוע הבא. תראה, יהיה
מענין מאוד, אני כבר חברתי את כולו
בראשי: הנה, בערך כך: —

„עם בחורינו בקרב ימי” — „הייתי על
ספונה של אנית הצי בעת שהתקיף ה־
אויב... וכו' וכו'... שחפים לבנים עפו
בנענוע כנפים אצילי על פני משברי
הים האדירים... ההגנה היתה מלאה הוד...
ולפתע. וכך הלאה. סמכו עלי, יהיה מא־
מר נפלא. רק אל תשכחו להסתכל בעתון.
את שמי אתם זוכרים? תרשמו לכם:

דוד דובר-אמת



עם סיום קורס 11

חברתית ולכוד.

תהיה רוחנו מלווה רצון משותף לקראת המטרה, אל נצייר לעצמנו את המלח העברי דוקא ליד כוס יין אדום, נראהו חי ותוסס בהכרת איש הים כמגן ולוחם.

יש לציין שבהתקרבות לים, באהבתו והכרת רוח המלח העברי הצליחו משתתפי הקורס. הרבה יש לזקוף לזכותו של המקום — קיסריה.

התכנית המעשית והתיאורטית בוצעה לפי שנקבע מראש. בעקר סבל הקורס מחוסר אפשרויות בעבודה ימית מקצוֹר עית על כלי שיט יותר גדול, כגון — ספינה. חבל שאין אנו יכולים להתגבר על הקשי שקורס ימי יתקיים רובו בים וחלקו הקטן ביבשה. אך ניחל לימים יבואו.

בקורס כל יום הוא דף מלא רשמים וחוויות, נצרוֹר כל זאת בצרור קורס מס. 11 ונקוה שחניכיו יעפילו ויעלו על אגיות הצי העברי.

לחיי הספינות הגדולות חבריה, לחיי

הצי!!!

שאול
קיסריה

לפני שנים הוצתה הלהבה אשר פעמה בלבות ראשונים, הלב הפתוח אל רוח הים נשבע אמונים לחוף הנודד בקיסריה, השתלב עמו בסודיות המעש, בחפוש דרכים ונתיבות ימים, מתוך שאיפה להרים את קרנה של הימאות העברית, להעמיק נתיבות ים, להתמוג בתוך גליו, ללמדו ולהכירו.

פה נולדה חוליה ראשונה — על החוף, סביב מדורה, חלמו על עבודה ימית ממש, ראו בעיניהם את חזון העפלה וחיו אותו, שאפו לקראת עליה לספינות, שאז היה זה חלום החלומות. ובהתגשם חלום זה הרי נולד לנו יום מיוחד, יום גדול המלכד לבות סוערים בהתייחדות פנימית מופלאה, הרי הוא ה"13".

קורס 11, התחיל במצב רוח של התרוממות וגדול. עם התרחבות המסגרת, נפתחו לפנינו אפקים חדשים. כמעט כל משתתפי הקורס היו רחוקים מן הים ובעקר מרוח הימאי העברי, שאף היא חייבת להיות בעלת אפי מיוחד. אסור לנו להעתיק או ללמוד מציים אחרים. נלמד מתוך עצמנו, מתוך הרוח החלוֹר צית של כובש הים העברי, מתוך הכרה



קורס החובלים חוזר משחית בוקר

„א י נ ש א ל ל ה!“

במפולש, וטפות מים נתזו על הפנים. ידעתי כי פניי נהנה. שמעתי צוהל כסיה, הדוהר דהירתו הראשונה, והוא מתפעל מקלות רגליו. הספן אשר על ההגה של ה„מרכאב“ חיך במלא פניו השזופים. אחר סלסל בקולו פקודה לעבר מרכז הספינה. שני ימאים עירומים למחצה, התירו חבלים, ושהררו לאט לאט את מנור המפרש. הבד המטולא והמזוהם היה נפוח ומלא. הספינה חרקה בקול לאה, סבבה אט־אט והסתערה קדימה כסוס שדרבנוהו. מבנה מגושם היה לה לספינה ואף לא היתה גדולה ביותר.

— שמע, היא לוקחת מהירות! — קרא מישוהו. פניי קילל.

— הם דוחפים אותנו לחוף!

— ממזרים שכאלה! ראי? —

— ה, הו! — קרא פניי בעשותו את כפות ידיו כשפופרת.

כתשובה הגיע מעבר הספינה קול מרוסק. ה„ראייס“ צחק בפה מלא ונופף בידו. הסירה והספינה היו מקבילות זו לזו והרוח נשאה את שתיהן במידה שוה.

— מאין אתם? — קרא פניי בערבית.

— בירות, — ענה ה„ראייס“.

— שמעתם, חברה! — אמר איש ה„חלוצ“.

— הם באים מבירות!

— יה חביבי, חתיכת דרך!

— מה, זה כלום!

— אַל תגיד „זה כלום“...

— שמע, „מרכאב“ יפה, בחיי.

— יופי, הייתי רוצה לעבוד על כזו...

— או הו, על „מרכאב“ אתה יכול ללמוד ימאות. אל תשאל.

— חברה, שקט! — צעק פניי נלהב כדרכו. — היי!!! יה „ראייס“! מה יש לכם שם?

— בטיה!

— אבטיחים? פניי, תגיד שיתנו לנו

קצת!

בעוד אני מטה את יד־ההגה לכיוון השני מתחתי בכל כח ידי את המפרש הסורר, שהרוח חבט בו. החרטום דילג ונתקל בנחשור לים, כשהוא מרטיט את כל גוף הסירה.

— אתה עולה יותר מדי — צעק פניי, שמותח היה במאמץ את המפרש־הראשי, בשהוא יושב לו על שפת הסירה ורגליו נתמכות בספסל. נהשול הקפיץ את הסירה ומים נתזו פנימה. פניי שחרר את מפרשו קמעה וחזר ומתחו. הרוח פרע וסתר את שערו ואלצהו לכווץ את עיניו, עד כי פרצופו לבש ארשת קפדנית ומאומצת.

— רד קצת, הם משיגים אותנו! — קרא אחד שישב על ספסל בצד ש„מעל לרוח“.

— לא ישיגו אותנו — אמרתי. מדדתי בהטף את המרחק בינינו לבין ה„מרכאב“ שהתנהלה בכבדות על פני המים הקוצפים. ירכתי היו עולים ומגלים את רוב רובו של לוח ההגה — ואחר חוזרים וטובלים במשק רם.

— הם יורדים! — קרא פניי. פרצופו היה לוחט מהתרגשות ועיניו נוצצו.

— נבלות! — קרא זה שישב אצל ה„חלוצ“.

— הם צוחקים לנו! — אמר מישוהו בהתמרמרות.

שחררתי מעט את המפרש וראיתי את המים נסוגים בשני זרמים, מצדי הסירה. הבטתי במים דקות מספר והתחלתי חש אותה שמחת־גאווה, שעל אודותיה דיבר פניי לא פעם. מימין לא ראיתי את פניי במלא מזגו הסוער אם לא פגשת אותו על הים. ומוזר, תמיד כשהוא מצטייר בדמיוני, נמצא הוא בסירה הדואה בים שוצף והרוח מקפידה את תוי פניו, ומבעד לעפעפים המצומצמים צופות עינים לוחטות בחדות חיים ומביטות בים בהתלהבות והערצה.

— אהוי! — קרא פניי — לך ככה! אנחנו לוקחים!

החבל התך בבשר ידי. הרוח הכתה

פיני קדח מהתרגשות.
 — תנו לי, מישוהו, ניר ועפרון. אתם תראו.
 אני כבר אסדר את זה, נראה מה שיגידו במטה.
 הרוח נשאתנו בכנפיה. שולי המפרש הראשי התלבטו. הסירה היתה מאוונת כמעט, והתכה את המים בהילוך אצילי. קשרתי את החבל לידית-ההגה, והסירה הילכה מעצמה. פיני רשם את כתבתו של סוכן-הספינה ושמה של הספינה על גבי קופסת-הסיגריות. אחר כך, ראינו שהרחקנו דרומה יתר על המדה.
 — היכון לסיבוב! — הודעתי. פיני נפרד מעל ה"ראייס" בנפנוף ידיים, כשהוא תוחב את קופסת-הסיגריות עם הכתבות, לכיסו, במין זהירות מיוחדת.
 "עליתי-על-הרוח" על ידי מתיחת המפרש והסית ההגה. בנקודת-המתה קראתי "סיבוב!" והעברתי את המפרש מעל ראשי. איש ה"הלוך" הוציא את מפרשו המשולש אל מול הרוח והחזירו אט-אט למקומו כדי שלא "יאבד רוח". פיניו לעבר החוף.
 החוף השתרע לפנינו בחיות מופלאה. ההולות הוהיבו ברצועה ארוכה, מבותרת פה ושם בשטחים ירוקים ומנוקדת בבתים לבנים ואילן גגות אדמדמים. מאחורינו השתרע הים עד לאופק. וגלגל שמש לוהט קרב והתכוונן לטבול במים הצוננים. הרוח ערמה נחשולים שראשיהם נתזו והיו ל"בר-בורים" לבנים.
 פיני מסר את תפקידו על המפרש-הראשי לאחר, והוא עצמו ישב על הדופן כשידו לוטפת את קופסת-הסיגריות הטמונה בכיסו, ועיניו מלוות במבט מהורהר את ה"מרכאב" שנראתה כגוף שחור שהלך והתרחק, הלך וקטן.

עמדתי על ספון-ההרטום של אניית הצי הישראלי "....." והשקפתי המימה.
 — עוד "שקל" במים! — צעקתי לעבר גשר הפיקוד.
 — המשך! — צעק המפקד לעברי. נתתי אות למלח שעל ה"וינטש", הלה שחרר את

— חברה, תנו לדבר אתם, לא שומעים כלום!
 — של מי ה"מרכאב"? — רעמה קריאה.
 — שלי! — ענה ה"ראייס".
 — בכמה תמכור אותה?!
 — שמונים.
 — לא, יה שייך, זה יותר מדי.
 — כמה תתן?
 — תגיד אותה.
 — לא, אותה.
 — חמישים.
 — שים שבעים והיא שלך!
 — נניה, שישים, מזבוט?
 — שישים וחמש! והאט כפק!
 — איך מוצאים אתכם?
 — תפנו לחיפה, לסוכן שלנו. רשום לך את הכתבת.
 — חברה! — רגש פיני — למי יש ניר ועפרון!
 — דחילק, פיני — אמרתי — אל תשתגע...
 — איזה משתגע? אני מדבר ברצינות.
 תן לי ניר ועפרון.
 — מה יצא לך מזה?
 — נקנה "מרכאב"! אינך מבין? הזדמנות שכזאת!
 — אתה משוגע.
 — מדוע? ה"פלי"ם" ישלם ברצון. בשביל "מרכאב" כזאת — מאה אחוז. שמע, זאת הזדמנות עצומה!
 — ודאי אינה שוה יותר משלשים לירות.
 — הבט, היא חדשה!
 — צבע טרי, זה הכל. ובודאי רקובה בתחתית. אינך מכיר את הערבים? אילו היתה טובה לא היו רוצים למכור אותה.
 — עזוב! תאר לך שיש לנו "מרכאב" כזאת. וכולה שלנו. כולה! להפלגות ולימודים וסתם פיופים! ווללה, כך אפשר ללמוד ימאות. והלא אפשר להגיע ב"נשיפה" לאיטליה ולצרפת. כמו כלום!
 — אל תהיה ילד.
 — חברה, מה אתם אומרים?
 — לקנות, בטח לקנות! — התלהבו כולם.

שכדי לזכות בזכות הגדולה להיות ימאי בצי
הישראלי, יש קודם „לטבול שבע טבילות“,
יש לעבור תחילה את שבעה מדורי הים
ולא לקפוץ ישר מהיבשה לצי... כי הרי
אניה איננה סתם גולם ברזל, אניה היא גוף
חי. ויש לדעת איך לטפל בה, איך להתהלך
אתה. יש להתמסר לה ולהשגיח עליה בשבע
עינים...

אך זה איש ים אמתי, אמרתי לנפשי.
כך הצטירה בעיני דמות הימאי מאז ומתמיד.
לא התלבושת ולא הרושם — היה זה משהו
אחר, משהו שבלב. אולי אותו משהו שהיה
בפיני, בעת שהיה עומד ליד המפרש הנפוח,
שערו פרוע וחולצתו מתבדרת ברוח החזקה,
ועל פניו הנוקשים נסוך מין חיוך נפלא של
אהבה וכיסופים לים ולמרחבים.

— פיני! — קראתי בעוד אנינו נסוגה
והמרחק בינינו הולך ורב.

— פיני! תראה שגם הימאים החדשים
שבעטייה של מלחמתנו לא הספיקו לבלום
הרבה שנים באניה ובים, גם הם יהיו ימאים
טובים ונועזים!

— אינשאללה! — ענה לי בקריאה.

המעצורים ופתח את ברו האדים. תופי
ה„וינטש“ הגדולים סובבו בשקשוק רם
ושלשלת-העוגן הכבדה הוסיפה להתרומם
מתוך המים. העוגן הורם. הודעתי על כך
למפקד. שמעתי הרי פקודות על הגשר, אחר
צלצל מכשיר האיתות של המכונה וגוף-
האניה הרטיט מתנודת המדחף.

בניניה של היפה היו כדבוקים לצלעות
הכרמל. העיר הבהיקה באור השמש, וצבעיה
הרעננים העלו שמחה בלב. נוף יפה היה
זה, ובעיקר בראותך אותו מצד הים. ליד
רציף הדייג עמדו ספינות עזובות וריקות
מעובדים. ספינה של הצי המסחרי שלנו
עגנה בינינו לבין ספינות הדיג. מישוהו נופף
לי בידו מעליה. בתחילה התקשיתי להכיר,
אחר ראיתי כי היה זה פיני. נופפתי בידי
בפראות.

— הלו, פיני! היכן היית כל השנים?!

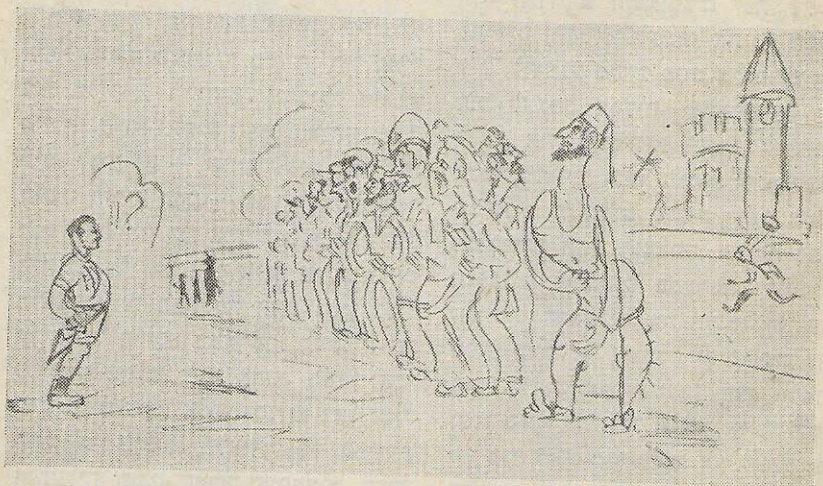
— בים! אלא מה חשבת?

— אם כך! מדוע אינך עובר אלינו לצי?

— מפני שאני רוצה לעבוד עם ימאים...

— פיני, אתה לועג ל„חילי-הים“.

— חלילה, כל הכבוד לחילי-הים, אך סבורני



צייר מ. אריה

במפקד שלאחר ארוחת-בוקר של מאה אחוז...

איך הושמדה ה"ארמדה"?

הידיעות על הפלגת ה"ארמדה" עוררו דאגה רבה באנגליה ובכל מרחבי הארץ נעשו הכנות להדיפת הפולש. אך ראשי הצי הבריטי הבינו, שהדרך הנכונה להגן על אנגליה היא להתייצב בפני האויב בים ולא ביבשה והם הצליחו לשכנע את הממשלה לנהוג בדרך זו. וכשם שהש"כילו בפתרון הבעיה האיסטרטגית הרא"שית כן השכילו גם בפתרון הבעיות התכסיות.

איך נלחמו אז?

המלחמה בים היתה מתנהלת אז לפי דוגמת המלחמה ביבשה. תוך המטרות אש מתותחים ורובים היו האניות מתקרבות זו לזו עד כדי מגע ואז היו קופ"צים ועוברים מספון לספון והקרב היה נגמר במלחמת פנים אל פנים ברמחים ובחרבות. הספרדים בטחו בצורה זו של הקרב ולא הובילו אתם אלא מטען מועט מאד של תחמושת לתותחים. ראשי הצי הבריטי הבינו שבדרך זו לא יוכלו לכו"חות הגדולים והמאומנים יפה של הספרדים והחליטו לעשות את כל המאמ"צים, להימנע מקרב פנים אל פנים ולב"חור לעצמם עמדות, שתאפשרנה להם לנצל את היתרונות שהיו לרשותם: אניות מהירות יותר ונוחות יותר לבצוע תמרונים ותותחים טובים יותר בטוחים ובמהירות האש ועצמתה. תחילה נמנעו האנגלים מלהיכנס במערכה גלויה עם הכוחות הראשיים של הספרדים והס"תפקו במלחמה גארילה ימית. היו עוק"בים מרחוק את תנועות הצי הספרדי ועטו מזמן לזמן על אגפים או על המא"סך כדי לזנוב בנחשלים. אך לאחר שה"ספרדים סבלו קשות מסערות הים ורוחם נפלה עקב הפגיעות המתמידות מהמארב, נכנסו אתם האנגלים בקרב. הכוחות

ב־30 במאי 1588 הפליגה ה"ארמדה" מנמל ליסבון כדי לכבוש את אנגליה ולהענישה על נסיונה הנועז לשבור את המונופול של ספרד במסחר עם הודו המערבית, ולהנקם בה על העזרה שהורשיטה לארצות השפלה במלחמת השיח"רור שלהן נגד ספרד.

משלחת עונשין זו היתה צריכה להפ"ליג עוד שנה לפני כן, אך פרנסיס דראק, אחת הדמויות הנועזות ביותר בתולדות הספנות, ובתקופת הזהב הראשונה של הצי הבריטי, סיכל אז את המזימה. בהתאם לסיסמתו "מוטב לפגוע באויב בעודנו בתחומיו מאשר לחכות לו בשערי המולדת", התנפל באפריל 1587 בראש שיטת קטנה מורכבת משלושים אניות קלות — על אניות ההובלה והאספקה שהספרדים ריכזו בנמל קדיס והעלה אותן באש. התקפה מפתיעה זו אילצה את הספרדים לדחות את הפלגת ה"ארמדה" לשנה הבאה.

130 אניות

ב"ארמדה" היו 130 אניות, שקיבולן הכללי הגיע ל-57,868 טון. הן היו מזו"נות ב־2,431 תותחים והובילו 19,295 חיילים, 8050 מלחים ו־2,088 אווזי משור"טים. לכוח זה — שהיה עצום מאד לפי מושגי הימים ההם — עמד להצטרף חיל המצב הספרדי של ארצות השפלה. החיל היה בן שלושים אלף איש, נחשב לגייס החזק ביותר באירופה והיה נתון לפי"קודו של הדוכס מפארמה, המצביא ה"מפורסם ביותר בזמן ההוא. במשך חד"שים רבים עסקו אלפי פועלים בכל נמלי הדיג והמפרצים, ולאורך כל הנהרות והתעלות, שבין קאלה ואוסטאנד, במב"נה סירות לשם העברת צבא זה בחסות ה"ארמדה" לחופי אנגליה.

סמל-הסיפון לייף הלפינא

יולי. ההפוגה נגמרה ואנו שומרים על חופי ת"א. ב־3 לערך נשמעה אזעקה, וכולנו תפסנו את מקומותינו. לא עבר רגע, ותותחינו ומכונות היריה שלנו פתחו באש על האוירון המצרי שצלל אל עבר האניה כשהוא מרביץ בכל מכונות היריה שלו. ובעבור האוירון, שכב לב ליד עמדתו, כשכדור האויב בראשו, ונשמת חיים אין באפו. ושוב צלל האוירון, אבל הפעם יכולנו למצרי. והוא ירד מטה מטה בירידה אטית עד אשר צלל ליד בתים. לרגע רצינו לצעוק: „לב! נקמנו את נקמתך!“ אולם הצעקה נחנקה, כי הרגשנו שאבדתנו גדולה יותר. ו„אילת“ שוב יתומה. גוי אין לנו בקרבה.

אנוש

הספיקו לעשות תותחי האנגלים עשו הסערות והסלעים. האניות הספרדיות שנבנו לפי מזג האויר הקצוב של איזור הפסטים (בדרום האוקינוס האטלנטי), לא יכלו לעמוד בפני הסערות והרוחות של הצפון. אחדות מהן נופצו אל סלעי סקוטלנד ורבות אחרות אל סלעי איר-לאנד. אך רבים מחללי הקרבות והסערות היו חללי הקור, הרעב והמחלות. רק כשליש מאלה שהפליגו חזרו בשלהי ספטמבר לחופי מולדתם ואף אלה במצב מיואש. ורבים מהם מתו ימים מועטים לאחר שובם.

כך נגדעה קרנה של ספרד כמושלתי ימים ועלתה שמשו של הצי האנגלי, שהגביר חיילים מדור לדור.

ד"ר ד. קומלפלד

„שוב גוי בקרבנו!“ קדמני בשמחה הסמל התורני כשעליתי בבוקר לאניה. ואכן מאז ירד הגוי האחרון מהאניה, הרגשנו שחסר לנו משהו. חסרנו את השמחה והגאווה, שגם זרים שאינם קשרים בארץ ובעם, באים לעזרנו במל-חמתנו.

והנה שוב בן עם אחר בינינו! שער צהב היה לו כרב בני שודיה. כחל-עין, צעיר שקט ונחבא אל הכלים, ואת עבודתו עשה בנאמנות. מלח מצוין היה.

לא עברו שבועיים ולייף, המכונה כבר בשמו העברי לב, הועלה בדרגה. שקידתו וידיעותיו הקנו לו דרגת סמל. ושוב כדרכו בשקידה ובצניעות מלא את עבודתו — והיה זה התשיעי לחדש

היריבים נפגשו ליד גראולין (באמצע הדרך בין קאלה לדונקרק) ב־8 באוגוסט. הצי האנגלי שבראשו עמדו הוורד, צריך וסימור הראה זריזות מפליאה בניצול הרוחות וגאות הים ושמר על המרחק הנאות ביותר לניצול כח תותחיו. תותחי הים אלו עשו שמות באניות הספרדיות וכל מאמציהן להגיע לקרב פנים אל פנים היו לשוא. אחרי שעות מועטות אזלה גם תחמושתן והצי הספרדי נאלץ להתחמק ולהטיל על המאסף את הגנת הנסיגה, אך גם האנגלים לא יכלו לקצור את פרי נצחונם במלואו, כי גם תחמושתם לא הספיקה ולאחר שבע שעות פעולה נאלצו להפסיק את האש, ולחזור לפעור לות הגארילה שלפני כן. בפעולה זו נעזרו ע"י ההולנדים, שארבו לספרדים מכל צד במימי התעלה. אך מה שלא

זהב ממי הים

„אף מכרות זהב יתמו“ — אומר פתגם עממי. ומחשש שמא באמת יתם במהרה זהב המכרות, מתכנים תכניות כיצד לדלות זהב ממי הים. אמנם, קטן הוא אחוז הזהב שבמי הים אך מכיון שמים אין להם סוף, הרי אפשר להוציא מהם כמות זהב די גדולה.

לפי הבדיקות האחרונות הוברר, כי במי הים יש רק חלק האלף ממיליגרם זהב על כל טון מים, ולכן לא כדאי להוציא זהב זה, כי ההוצאות תעלינה פי כמה על שוויי של הזהב. אך אם ימצאו דרך שהעבודה לא תעלה ביוקר, יתכן שיתחילו להפיק זהב מהים.

במצולות ים

מפעם לפעם רואים אנו על בד הקולנוע מלחמת אדם בתנינים ושאר בעלי חיים במצולות הים.

כיצד מצלמים מכיני הסרטים את הדבריים האלה? מורידים את האדם המצלם בתלבושת אמודאים ובכיסו צלמניה מוגנה בפני מים ושם, במעמקים, מצלם הוא כל מה שתראינה עיניו. תלוי ועומד הוא המצלם בתלבושתו שמראה פעמון לה. מלפניו מעין זכוכית מוצקה ודקה ומלמעלה צנור אוירי המספק לו אויר לנשימה. המים אינם חודרים תודות ללחיצת האויר בפנים.

לפי דברי המצלמים הם מיטיבים לראות כל הסובב אותם בשטח של מאה וששים רגל. הדבר מתבאר בזה שאור השמש הטרופי חודר ועובר בנקל דרך המים הזכים.

אניה בתוך ארובה של אניה

כשהורידו, כלפני מאה ועשרים שנה, המימה את האניה הראשונה של חברת האניות „קונראד“, עוררה אניה זו התפעלות בעולם כולה, כי טרם היתה אניה

ענק כזו.

כעבור מאה שנים הורדה המימה ה־אניה הצרפתית המפורסמת „נורמנדיה“ והנה הוכח כי „האניה הענקית“ של חברת „קונראד“ יכלה להכנס כולה, על תאיה ותריניה, על הכל בכל, לתוך ארור בה אחת של האניה „נורמנדיה“.

מותי הומצא המצפן?

סבורים כי הסינים גילו את סגולתה הנפלאה של המחט המגנטית. מסורת־אגדה סינית מספרת, כי הקיסר הסיני הוונג־טי כבר השתמש בשנת 2634 לפ־נ הספירה הכללית במין מכשיר שהורה לו את הכיוון הנכון בנסעו בראש צבאו־תיו והדריכם בימי חושך וערפל. יש יסוד לסברה כי מרקו פולו שהיה בסין קיבל את המכשיר שם והביאו לאירופה. אחרים סוברים כי הערבים קיבלו את המצפן מן היהודים והביאוהו לאירופה. מכל מקום בסוף המאה ה־12 ובראשית המאה ה־13 כבר נזכר המצפן אצל כמה מן הסופרים באירופה. כ־200 שנה בטרם גילה קולומבוס את אמריקה כבר היה המצפן ידוע באירופה.

מִנְחֵי סִפָּנוֹת

War-Ships	אֲנִיּוֹת מִלְחָמָה
capital ships	אֲנִיּוֹת רִאשִׁיּוֹת
battleship	אֲנִיַּת־קָרָב
	(מ"ר אֲנִיּוֹת־קָרָב)
cruiser	סִיפֶרֶת
battle cruiser	סִיפֶרֶת קָרָב
flotilla	שִׁיטָה
aircraft carrier	נוֹשֵׂאת אֲוִירוֹנִים
flotilla leader	חֲפָצִיט רִאשִׁית
	(רֶבֶת־שִׁיטָה)
torpedo	טוֹרְפֶדוֹ
	(מ"ר. טוֹרְפֶדוֹיִים)
torpedo boat	אֲנִיַּת טוֹרְפֶדוֹ

כל ימאי המתענין במונחי ספנות בעברית, יכול לפנות בשאלות למדור ה„מלון הספני“ שיופיע בכל חוברת, ונשתדל להענות לו. המדור

דאונים מצילים יורדי ים

מצירוף שני הרעיונות הללו — החשת סירת-ההצלה למקום-תאונה בדרך ה-אוויר, וגרירת דאונים אחרי מטוסים מנו-עיים — נוצרה סירה-דאון, הפותחת אפ-קים חדשים להצלת נפשות.

הסירה היא סירת-הצלה סגורה, מצו-יידת במנוע חזק, בנויה באופן שאינה יכולה להתהפך, ויש בה מקום ל-12 איש. יש בה מלאי של מזון ומים מתו-קים ליומיים, ומלאי של דלק המאפשר ניהוג הסירה במשך 12 שעות בים נסער. לשם הסעת הסירה, בעת שהים שקט, לקראת הספינות הבאות לעזרתה, היא מצויידת בתורן טלסקופי קל ובמפרשים. מעל לסירה קבוע שלד של דאון, עשוי עץ לבד — כנף הנמצאת מעל למרכז הכובד של הסירה, ומאחוריה זנב ארוך שבקצהו קבועים ההגאים. טייס-ספן יחיד בסירה נוהג בה בשעה שהיא נגררת באויר אחרי מטוס-גרר.

בהגיע המסע האווירי למקום התאונה, מנתק הטייס-הספן את הכבל, הקושר את הסירה-הדאון במטוס, ומנחית אותה על פני המים. תנועת מנוף אחת מנתקת את הכנף עם הזנב מן הסירה, והיא מוכנה לקבל את הטרופים בלב ים.

שני רעיונות, שפותחו בימי מלחמת העולם האחרונה, משמשים יסוד לשיטה חדשה להצלת נפשות בלבים. בימי מערכת בריטניה, שרבים משל-ביה נתחוללו בשמי התעלה האנגלית, רבו המקרים שמטוסי קרב נפלו לים, או שטיסי מטוסים שנפגעו היו מוכרחים לצנוח על פני הים. במקרה כזה אפשר להציל את הטייסים, על פי רוב, אם יש יכולת להגיע אליהם בסירה בעוד מועד. חיל התעופה הבריטי היה שולח לאנשים כאלו סירות הצלה בדרך האוויר: סירה גדולה נקשרת אל מתחת לגופו של מפ-ציץ גדול, והלה היה מוריד אותה הימה באמצעות שלשה מצנחים גדולים.

בעת הפלישה להולנד התחילו הגר-מנים להשתמש בדאונים שנגררו אחרי מטוסים מנועיים. שיטה זו שוכללה על ידיהם אחר כך בעת הפלישה לאי כר-תים; והאמריקאים הוסיפו ושיכללו את השיטה בימי הפלישות לצפון-אפריקה ולצרפת. גם חלק גדול ממחנהו של ה-גנרל וינגייט, שפעל מאחורי קווי ה-יפנים בבורמה, הוטס לבורמה — על ציודו — בדאונ-גרר.

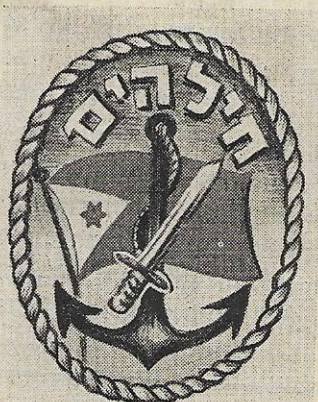


עד כמה העריכו הרומיים את הצי היהודי המלחמתי, אנו למדים מהמטבעות שטבעו הרומיים לזכר נצחונם על הצי היהודי. במטבע הראשונה, חקוקת המלים: יהודה הימאית, ובשניה: טיטוס דורך ברגלו על חרטומה של אנית-שיט יהודית, ויהודים מתחננים לפניו.

ההצעות רבות —
היכן הסמל?



8



9



10



13



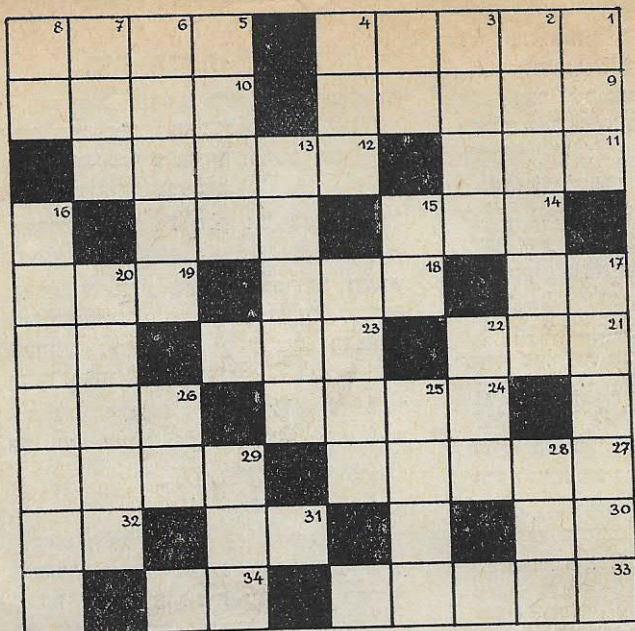
12



11

תשבץ

ימי



מ. שבצו

מלמלה למטה: (1) כל ארצות העולם. (2) מנהיג האניה. (3) "אשר על הבטחון". (4) אבן יקרה. (5) קונה ומוכר. (6) נחל בצפון הארץ. (7) "... את צמאונך". (8) בת-קול. (13) מין הדר. (15) יליד הים. (16) נמל מפורסם, אם כי מרוחק במקצת. (17) מלח. (20) "מלך הדגים". (22) "פהד" הפוך. (25) שליח לדבר עסק. (26) אמר. (28) האות השלושים.

מימין לשמאל: (1) עיר אליה ברח ונה מנמל יפו. (5) בה למדנו לחתור במשטים. (9) בהסתכלך למים הנך רואה.

(10) צבע. (11) המזון המשביע ביותר. (12) רוצים להצליח בה, ורוצים להפטר ממנה. (14) פרח עדין. (18) הגבור הגלילי היה... (19) קפה שחומם באש. (21) ילד בערבית. (23) משקה חריף שהיה אהוב על הקפיטן פלינט. (24) מפחד להחליט. (26) מחיצה. גבול. (27) כינוי עממי לאיש עני ואביון. (29) "ההתקפה באה כ... (במהירות, לפתע). (30) מלוח, רטוב, וישן נושן... (31) עוף טורף. (32) מלת זר, חסרת סבלנות. (33) לה ציפינו לה זכינו. (34) כשהוא משתובב אנו מתנועעים.

חידה

ר' אברהם אבן-עזרא ותלמידיו

פעם אחת עבר רבי אברהם אבן-עזרא ארצות ימים, והיו עמו בספינה חמשה-עשר מתלמידיו וגם חמשה-עשר אנשים ריקים ופוחזים. בסך הכל — שלשים איש. יום אחד התחוללה רוח סערה גדולה עליהם והספינה חישבה להשבר. רב החובל צוה להטיל הימה את מחצית הנוסעים אשר בספינה להקל עליה. מששמע זאת ראב"ע אמר: "טוב הדבר שדברת לעשות, טוב שנמות חצינו משנמות כולנו. וזה אשר נעשה: נפיל

גורלות מי ומי ההולכים לטבוע בים? וזה דבר הגורל אשר נעשה: יעמדו כל הנוסעים בשורה אחת, וכולנו נמנה מן הראשון ועד התשיעי, וכל תשיעי יוטל הימה. וכן נמשיך הלאה: כל אשר ילכד במספר התשיעי יוטל הימה".

הסכימו הנוסעים לדברי ראב"ע ואמרו: "כן תעשה כאשר דברת".

קם ראב"ע וסדר את השורה בהכמתו באופן שבמספר התשיעי נלכד תמיד אחד מן הריקים והפוחזים, עד אשר תמו כולם מן הספינה, וכל תלמיד ראב"ע נצלו ויצאו בשלום.

כיצד סידר אותם ראב"ע?

„בית המלח“ בחיפה

לפני ימים מועטים נחנך בית המלח בחיפה, אך כבר הספיק לקנות לו שם בין יורדי הים, כמקום מנוחה ומרגע, שבו יכלו את הופשותיהם בנעימים.

הבית משמש גם מלון ובו מסעדה ומזנון לשרות הימאים.

אולם התרבות המרווח והמהודר משמש בשעות היום פנה שקטה ונוחה לקריאה ובערבים נערכים בו קונצרטים, הרצאות, תכניות אמנותיות וריקודים.

בימים הקרובים נודיעכם על מועד פתיחת „בית המלח“ גם בתל-אביב.

קורס 11

קורס הימאים מספר 11 סיים את אמוניו. במסיבת סיום החגיגית שנתיקה, צוינה לשבח הרוח החלוצית ששררה בתקופת האמונים והליכוד החברתי של כובשי הים הצעירים.

התכנית הפנימית שהוכנה על ידי מש"תתפי הקורס הסבה קורת רוח מרובה לקהל המזומנים והיה בה משום בטוי נמרץ להיים תוססים ומאמץ גדול שהיו מנת חלקו של קורס מספר 11.

בדיחות

שחיין...

אחד התפאר בפני חברו, כי שחיין מצוין הנהו ומסוגל הוא לצלול מתחת למים ולשהות שם כרבע שעה.

החזיר לו חברו ואמר: — מה רבותא היא זו, הנה בן דודי צלל מתחת לים זה שלשה ימים ועדיין הוא שוהה שם...

מה גילו?...?

אחד הנוסעים באניה שרצה ללגלג ביהודי שאלו שאלה זו: אורך האניה 60 מטר; רוחב האניה — 25 מטר; גבהה — 18 מטר, בן כמה הוא רב החובל? ענה היהודי ואמר: כעבור כמה דקות אחזיר לך תשובה.

הוברת זו, השניה, מספר עמודיה כפול בהשוואה לראשונה.

אכן נוכחנו לדעת שבטאון משלנו אינו דבר שב„מותרות“. עדים לכך ההדים שהגיעו אלינו והרשימות הרבות שקבלנו.

נשתדל לשפרה ולשכללה, ונוסיף לפלסם חומר מחיי האניות והבסיסים, למען ידע כל אחד בתוכנו מהנעשה בכל מקום אשר שם „חיל-הים“ נקרא עליו.

לידיעת כם: ברצוננו לפתוח מדור בגליונות הבאים בשם: „הבה נדבר גלויות“.

והרי ברור לכל למה אנו מתכוונים. פשוטו כמשמעו, נדבר גלויות, ויכולים אהם לכתוב את דרכיכם בפרוזה, בשר, בצורת רפורטז'ה, פזמון או בכל צורה ספרותית אחרת.

ומי כימאים אוהבים לדבר גלויות? **המערכת**

המנון לחיל-הים

מחלקת ההסברה של חיל הים מכריזה על חיבור המנון לחיל הים. משוררים ואנשי-עט באשר הם שם, ביבשה ובים, מתבקשים לשלוח לנו את השיירם לפרסום.

ואכן כעבור זמן-מה שב היהודי ואמר: — רב-החובל הוא בן 55 שנה, שלשה חדשים ושבעה אחד.

— כיצד עלה לך חשבון זה? — שאלו הנוסע הגוי.

— פשוט מאד — ענהו היהודי — נגשתי לרב-החובל ושאלתי לגילו.

איש איש ומקצועו

מנהל בית הספר אל האסיר: בפרניציפ אנו מעסיקים את האסירים במקצועם שהיה להם לפני מאסרם... מה מקצועך? — ימאי אני!

הכתבת בשער: ד. גלבע. התמונות מ„יום המדינה“: צלומים רשמיים של הצי, צלומים ביה"ס לחובלים: טריסט. דפוס „ספר“ ת"א